

Asunto ensin Verkostokehittäjien opintomatkaraportti 2024:

Sosiaalinen asuminen ja Asunto ensin-työote

Teksti: Maria Degerman (Y-Säätiö). Kuvat: Minna Pääkkönen (Y-Säätiö)

Opintomatkan suunnittelu

2024 syyskuussa Asunto ensin Verkostokehittäjien opintomatka suuntautui Wieniin.

Opintomatkasuunnitelma koostettiin yhdessä Itävaltalaisen Neunerhaus järjestön kanssa. Opintomatkan tavoitteena oli oppia asunnottomuustyön toteuttamisesta Itävallassa ja saada tietoa paikallisista toimijoista. Yhteyshenkilönä on toiminut Itävallan puolelta Emile Özkan.

Asunnottomuustyön kentällä Wien tunnetaan erityisesti laajasta sosiaalisesta asuntotuotannostaan ja sen historiasta. Opittavaa on kuitenkin myös järjestöpuolen toimijoiden tekemästä asunto ensin työstä. Erityisesti Neunerhaus on tehnyt mittavaa vaikuttamistyötä ja heidän verkostotyönsä avulla on onnistuttu tekemään Asunto ensin -työstä kansallista ja saatu myös valtio sitoutumaan asunnottomuustyöhön. Tämän ansiosta Wienissä on onnistuttu vähentämään asunnottomuuslukuja viimeisten vuosien aikana.

Asunto ensin Verkostokehittäjien opintomatalla tavoitteena oli tutustua sekä sosiaaliseen asuntotuotantoon että asunto ensin työotteen toteuttamiseen. Vierailukäynneillä tutustuttiin asunnottomuustyön paikallisiin toimijoihin sekä heidän työhönsä. Vierailukäynneillä käytiin läpi toimintatapoja niin sosiaaliseen asumisen kuin asunto ensin- mallin mukaisen työskentelynkin osalta. Opintomatalle lähti yhteensä viisitoista työntekijää, jotka työskentelevät eri järjestöissä, palvelutuotannossa ja julkishallinnossa. Tähän opintomatkan matkaraporttiin on kirjattu tietoa kahden matkapäivän aikana Wienissä tehdyistä vierailukohteista sekä vierailuista saaduista tiedoista sekä hyvistä käytännöistä.

Asunto ensin

Y-Säätiö, Helsinki

Wien

Wien on Itävallan pääkaupunki ja yksi Itävallan osavaltioista. Se sijaitsee Tonavan rannalla, vain 60 kilometrin päässä Itävallan itäisestä rajasta, lähellä Tšekkiä, Unkaria ja Slovakiaa.

Noin kahden miljoonan asukkaan Wien on Itävallan suurin kaupunki. Se on myös Itävallan kulttuurin, talouden ja politiikan keskus.

Itävalta

Pääkaupunki: Wien

Osavaltio: Wien

Pinta-ala: 83 879 km²

Väkiluku: 8 933 346

Asunnottomia: 20 000

Itävallassa, kuten monissa muissakin Euroopan maissa, asunnottomuutta kokevien ihmisten määrä on lisääntynyt. Asunnottomuuden syyt ovat moninaisia. Itävallassa asunnottomuuden lisääntymiseen ovat henkilökohtaisten kriisien lisäksi vaikuttaneet viime aikoina erityisesti elinkustannusten nousu ja Ukrainan sota.

Vierailukohteet

Wiener Wohnen

Tutustuminen sosiaaliseen asuntotuotantoon käynnisti opintomatkan. Ensimmäisenä tutustumiskohteena oli Wienin kaupungin - Wiener Wohnen. Wiener Wohnen hallinnoi 220 000 kunnallista asuntoa. Noin joka neljäs wieniläinen asuu kunnan vuokra-asunnossa.

Sosiaalisella asumisella on Wienissä pitkät perinteet, ja sosiaalinen asuntotuotanto liittyy kiinteästi kaupungin historiaan. Kaupunki näkee edelleen tehtäväkseen kattaa asukkaidensa asumisen perustarpeet. Sosiaalinen asuminen myös pitää vuokrahinnat alhaisina asuntomarkkinoilla, joka on päättäjien tahtotila.

Wiener Wohnen pitää tärkeänä tarjota asukkailleen hyvää ja laadukasta asiakaspalvelua.

Asunnottomuuden ennaltaehkäisy on heidän mielestään paitsi eettisesti oikein, myös kustannustehokkaasti kannattavaa toimintaa. Jos asukkaat soittivat asiakaspalveluun esimerkiksi vuokranmaksun haasteista tai myöhästymisistä, niin heille tarjottiin heti mahdollisuutta tavata sosiaalityöntekijä.

Wiener Wohnen toteutti asumisneuvontaa ja sosiaalityöntekijän tukea asukkailleen itse sekä myös kumppanuusorganisaatioiden tarjoamana palveluna. Erityisen tärkeänä nähtiin häätöjen ennaltaehkäisy ja tästä työstä saatavat kustannussäästöt. Niitä asukkaita, joilla oli häätöuhka, pyrittiin tavoittamaan niin puhelimitse kuin käymällä asunnon ovella. Mieleen jäi erityisesti tämä "sitkeästi" toteutettu jalkautuminen, josta saatiin hyviä tuloksia.

Caritas ja Wohnbetreuung@home

Caritaksella on Wienissä ja Itävallassa monipuolista sosiaalialan toimintaa. Heillä oli noin 6000 työntekijää sekä yli 15 000 vapaaehtoista.

Yksi osa Caritaksen toiminnasta on asumiseen ja asumisen tukeen liittyvää toimintaa. Tätä työtä toteuttaa erityisesti **Wohnbetreuung@home**. Heidän tiiminsä tarjoaa sosiaalityön tukea asunnottomille, asunnottomuusuhan alaisille sekä aiemmin asunnottomuutta kokeneille. Tuki voi olla tukea itsenäiseen elämään siirtymisessä, tukea oman asunnon ylläpitoon tai neuvoja henkilökohtaisiin haasteisiin.

Suomessa tapahtuvaan asunnottomuustyöhön verrattuna Caritaksen Wohnbetreuung@home:n tarjoamassa työssä erilaista oli kolmannen sektorin välillä tapahtuva tiivis yhteistyö liittyen yksittäisten asiakkaiden asumisen ja tuen suunnitteluun sekä toteutukseen. Asiakas saattoi asua toisen toimijan asunnossa vuokralaisena ja saada tukea toiselta toimijalta. Yhdessä mietittiin mistä tuesta asiakas hyötyisi ja kuka sitä tarjoaisi. Suomessa tuki ja asuminen tulevat pääosin samalta palveluntarjoajalta. Tällöin asiakkaan voi joskus olla vaikeaa hahmottaa asumisen ja tuen eroa.

Hyvää Caritaksen Wohnbetreuung@home:n asumisentuki työssä oli asiakkaiden seurantajakso, joka kesti 36 kuukautta. Asumisentuen päättymisen jälkeen asiakkaille soitettiin noin puolen vuoden välein ja kysyttiin kuulumisia. Näillä soittoilla saatettiin tehdä myös merkittävää ennaltaehkäisevää työtä ja tukea asumisen onnistumista.

Rupert-Mayer-House 24/7

Rupert Mayer House on yksi Caritaksen asumisyksiköistä. Asumisyksikkö tarjoaa aikuisille, entisille asunnottomille asumista ja siihen tarvittavan tuen. Asumisyksikkö toimii asunto ensin- mallin mukaisesti.

Asukkaat asuvat itsenäisesti valmiiksi kalustetuissa yksioissa. Asuntoja on 89. Asunnoissa on minikeittiö sekä oma kylpyhuone ja wc. Jokaisessa kerroksessa on yhteistila, joka on kaikkien asukkaiden käytössä. Ainoastaan naisten kerros ja sen kerroksen yhteistila ovat tarkoitettu vain naisille tai naiseksi itsensä kokeville. Yksikössä on myös yhteinen pesutupa ja ruokala. Ruokalassa ruokaa on tarjolla neljä kertaa päivässä.

Yksikön henkilökunta pyrkii vastaamaan asukkaiden yksilöllisiin tuen tarpeisiin. Tuki on kokonaisvaltaista ja pitää sisällään ohjauksen, neuvonnan sekä apua arkisiin askareisiin kuten pyykinpesuun tai siivoamiseen. Henkilökunta koostuu moniammattisesta tiimistä ja lisäksi yksikössä käy vapaaehtoisia. Asiakkailta on mahdollisuus saada henkilökunnalta ohjausta sosiaalityön, terveysneuvonnan ja kotihoidon asioissa. Lisäksi yksikössä käy sekä yleislääkäri että psykiatrian erikoislääkäri. Asukkailla on mahdollisuus myös psykologin tapaamisiin ja tukea asumisen onnistumiseen voidaan tarvittaessa saada lisää myös liikkuvilta tiimiltä. Yksikössä henkilökunta on paikalla ympäri vuorokauden.

Asiakkaiden ja henkilökunnan kesken tehdään yhdessä retkiä, tutustutaan erilaisiin harrastusmahdollisuuksiin ja käydään tapahtumissa. Asiakkaita myös tuetaan oman harrastustoiminnan löytämisessä. Lemmikkieläinten pitäminen on yksikössä mahdollista.

Asunto ensin

Y-Säätiö, Helsinki

Yksikön toiminta oli hyvin paljon samankaltaista kuin Suomessa. Palveluja oli monipuolisemmin ja niissä oli enemmän asukkaiden tarpeen mukaista liikkumavaraa. Lemmikkien salliminen oli myös asia, joka herätti keskustelua, koska se ei yksiköissä asuvien kohdalla ole Suomessa mahdollista.

Neunerhaus ja Bawo

Neunerhaus on toteuttanut Asunto ensin- mallin mukaista työotetta Wienissä vuodesta 2012 lähtien. Työhön on kuulunut myös mallin tunnetuksi tekeminen ja vaikuttaminen Wienin asunnottomuustyöhön.

Asunto ensin

Y-Säätiö, Helsinki

Neunerhaus kertoo tekevänsä työtä asumisen mahdollistamisen, asumisen tukemisen ja asumisen säilyttämisen puolesta.

Neunerhaus on jo 25 vuoden ajan sitoutunut mahdollistamaan kohtuuhintaisten asuntojen tarjoamista heikommassa asemassa oleville ja syrjäytyneille ihmisille. Neunerhausin työn kohderyhmänä ovat erityisesti asunnottomat, kodittomat tai köyhyysvaarassa olevat ihmiset.

Neunerhausilla on kolme asumisyksikköä, asunto ensin- projektityötä sekä liikkuvaa tukea. Näiden palvelujen avulla tuetaan asunnottomuuden vähentämistä ja asumisen onnistumista. Tukea asumisensa onnistumiseen sai vuonna 2023 1 338 henkilöä, joista 357 oli lapsia.

Voidakseen tarjota asunnottomille ja asunnottomuusuhan alaisille pysyviä kohtuuhintaisia asuntoja, Neunerhausin tytäryhtiö Neunerimmo tekee yhteistyötä 28 kiinteistöalan toimijan kanssa. Yhteistyön avulla asunnottomat ihmiset saavat asunnon omalla vuokrasopimuksella ja tuen asunto ensin- tukitiimiltä. Vuonna 2023 Neunerimmo pystyi tarjoamaan 70 asuntoa asiakkailleen. Asumista tuetaan asunto ensin- projektityön ja liikkuvaan tiimin tuen avulla. Tuki liittyy asumisen ongelmatilanteiden selvittämiseen sekä asumisen pysyvyyden turvaamiseen. 93 % vuokralaisista asuu edelleen asunnossaan kolmen vuoden jälkeen. Wienissä Neunerimmo toimii tärkeänä rajapintana kiinteistöalan, sosiaalisektorin ja julkishallinnon välillä.

Neunerhaus tekee aktiivisesti työtä asunnottomuuden vähentämiseksi, mutta haluaa haastaa tähän työhön myös muut toimijat. Neunerhausin tavoitteena on yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa vaikuttaa asunnottomuuden vähentämiseen Itävallassa ja luoda asunnottomille mahdollisuuksia asumiseen kohtuuhintaisissa asunnoissa. Tavoitetta tukemaan on käynnistetty yhteishanke BAWO. Bawon tavoitteena on niin ikään kohtuuhintaisten asuntojen ja tuen tarjoaminen asunnottomille ja asunnottomuusuhan alaisille henkilöille eri puolella Itävaltaa.

Vierailu sisälsi paljon asiaa ja myös uusia ideoita. Todettiin, että kohderyhmä Neunerhausin työlle on ehkä "kevyempää" kuin Suomessa. Toisaalta perheitä on asiakkaita paljon, kun taas Suomessa perheiden asunnottomuus on harvinaista. Maahanmuuttajia on myös asunnottomissa enemmän kuin mitä Suomessa.

Mitä opittiin?

Kahden päivän vierailukohteiden jälkeen opintomatkalaiset kokoontuivat vielä yhteen miettimään mitä uutta tietoa tai hyviä käytäntöjä opintomatkalta saatiin. Ajatukset kirjattiin yhteisesti ylös.

Keskeisempänä pidettiin sosiaalisen asumisen merkityksellisyyttä Wienissä ja koko Itävallassa. Selkeästi koko maa oli sitoutunut siihen, että asumista tuetaan ja asuminen pyritään saamaan kohtuuhintaiseksi. Kohtuuhintaiseen asumiseen oli pääsy myös keskiluokkaisilla ja varakkaimmillakin ihmisillä, koska tulorajoja ei ollut ja asunto oli mahdollisuus periä sukulaiselta. Toisaalta tällä vältettiin sosiaalinen segregatio.

Asunto ensin- työskentelyyn oli haettu mallia muun muassa Suomesta ja se oli saatu hyvin käyntiin muutamassakin projektissa. Asunto ensin- mallin käyttö oli laajentumassa myös valtakunnalliseksi

18.9.2024

Asunto ensin

Y-Säätiö, Helsinki

ohjelmaksi. Tämän uuden työn aloituksen into näkyi ja sitä toivottavasti saatiin pakattua tuliaisiksi myös opintomatkalaisten kotimatalle.